

**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny i sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności
z przedmiotu BIZNES I ZARZĄDZANIE
dla klas I, II szkoły ponadpodstawowej, poziom podstawowy**

Szczegółowe warunki i sposób oceniania określa Statut Szkoły

RODZAJE KONTROLI

Przyjęto trzy rodzaje kontroli osiągnięć szkolnych uczniów:

- Systematyczną kontrolę bieżących postępów w nauce, mającą informować (ucznia, nauczyciela, rodziców) o tym, co uczeń już umie
- Kontrolę wstępną, na początku roku szkolnego, pozwalającą określić poziom wiadomości i umiejętności ucznia w danej klasie i ustalić stopień intensywności powtórek oraz zaplanować proces nauczania odpowiedni dla danej klasy
- Kontrolę podsumowującą, pod koniec roku szkolnego, określającą stopień osiągnięcia założonych celów

FORMY KONTROLI

1. Sprawdzian (45 min)

- a) Obejmują najczęściej zakres materiału działu programowego.
- b) Termin jest ustalany z uczniami, co najmniej na tydzień wcześniej i odnotowany w e-dzienniku.
- c) Sprawdzian jest obowiązkowy.
- d) Jeśli z przyczyn losowych uczeń nie napisał razem z klasą sprawdzianu, to jest zobowiązany do napisania sprawdzianu na konsultacjach, w terminie uzgodnionym z nauczycielem, nie później jednak niż dwa tygodnie od dnia powrotu do szkoły.
- e) Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną może ją poprawić w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
- f) Każdy sprawdzian można poprawiać tylko jeden raz.
- g) Korzystanie z niedozwolonych pomocy, bądź pomocy innych osób jest równoznaczne z uzyskaniem oceny niedostatecznej, bez możliwości poprawy. Nauczyciel ma prawo przerwać sprawdzian uczniowi, jeżeli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia niesamodzielność jego pracy. Stwierdzenie takiego faktu może być podstawą ustalenia oceny niedostatecznej.

2. Kartkówka (do 20 min)

- a) Nie muszą być zapowiedziane. Obejmują materiał z trzech ostatnich lekcji.
- b) Ocena z kartkówki nie podlega poprawie.

- c) Uczeń nie nabywa prawa do pisania kartkówki w innym terminie.
- d) Korzystanie z niedozwolonych pomocy, bądź pomocy innych osób jest równoznaczne z uzyskaniem oceny niedostatecznej, bez możliwości poprawy. Nauczyciel ma prawo przerwać sprawdzian uczniowi, jeżeli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia niesamodzielność jego pracy. Stwierdzenie takiego faktu może być podstawą ustalenia oceny niedostatecznej.

3. Odpowiedź ustna

- a) Nauczyciel kontroluje osiągnięcia dydaktyczna ucznia oraz diagnozuje postawę i zaangażowanie ucznia w procesie zdobywania wiedzy. Dopuszczalne jest odpytywanie jednoczesne kilku uczniów.
- b) Zadawane pytania dotyczą trzech ostatnich lekcji oraz tych wiadomości i umiejętności, które zostały poznane wcześniej, ale są niezbędne do wykonywania zadań.
- c) Uzyskana ocena jest ostateczna i nie podlega poprawie.
- d) Nie każda odpowiedź musi być oceniana. Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu.

Kryteria oceny ustnej są następujące:

- a) bezbłędna, samodzielna, wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, wykracza poza obowiązujący program nauczania, zawiera treści ponadprogramowe lub własne przemyślenia i oceny - ocena celująca
- b) bezbłędna, samodzielna, wyczerpująca - ocena bardzo dobra
- c) bezbłędna, samodzielna, niepełna - ocena dobra
- d) z błędami, samodzielna, niepełna - ocena dostateczna
- e) z błędami, z pomocą nauczyciela, niepełna - ocena dopuszczająca
- f) nie udzielenie prawidłowej odpowiedzi - ocena niedostateczna

4. Praca na lekcji

- a) Praca samodzielna ucznia lub praca w grupach podlega ocenie.
- b) Uczniowie pracujący w grupach nie muszą otrzymać tej samej oceny, na ostateczną ocenę składa się nie tylko efekt końcowy, ale również indywidualny wkład ucznia w wykonanie zadania.
- c) Aktywne i zaangażowane uczestnictwo w lekcji podlega ocenie.

5. Zadanie domowe

- a) Prace domowe podlegają ocenie.
- b) Wymagane jest samodzielne omówienie pracy domowej, za brak pracy domowej uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- c) Praca domowa ucznia powinna zostać wykonana w ustalonym terminie. Przyjmuje się, że jeżeli nie zostanie ustalony inny termin wykonania pracy domowej jest nim następna lekcja fizyki.

- d) Sprawdzenie pracy domowej może przybierać różne formy: wrywkowe sprawdzenie kilku zeszytów ćwiczeń lub innych materiałów ćwiczeniowych (możliwe jest wzięcie zeszytów do sprawdzenia) lub sprawdzenie całej grupy, bądź tylko kontrolne sprawdzanie poprzez przejście po klasie.
- e) Nauczyciel może zadać dodatkową, nieobowiązkową pracę domową dla uczniów chętnych, którzy chcą rozwijać swoje umiejętności wybiegające poza schemat przerobionych na lekcjach zagadnień.

6. **Prace długoterminowe** – samodzielne, indywidualne lub grupowe opracowania problemu w formie określonej przez nauczyciela. Konkursy - oceniane jest miejsce, które osiągnął uczeń oraz jego praca włożona w przygotowanie się do udziału w konkursie.

KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH

Ocenianie prac pisemnych odbywa się według następującej skali procentowej, w szczególnych przypadkach nauczyciel może zaproponować inną skalę procentową obniżając wymagane progi.

Ocena	Skala
Celujący	95% - 100%
Bardzo dobry	85% - 94%
Dobry	75% - 84%
Dostateczny	55% - 69%
Dopuszczający	40 - 54%
Niedostateczny	0% - 39%

ZASADY WSPÓLPRACY

1. Uczeń ma obowiązek systematycznie uczestniczyć w lekcjach
2. Uczeń ma prawo do zgłoszenia jednego nieprzygotowania w semestrze
3. Sprawdziany sprawdzane są przy wykorzystaniu skali procentowej, zgodnej z szczegółowymi warunkami i sposobami oceniania wewnątrzszkolnego.
4. Oceny są jawne i na prośbę ucznia lub jego rodzica (opiekuna) mogą być uzasadnione na lekcjach lub na konsultacjach.
5. Każdy rodzic na bieżąco ma bezpośredni dostęp do ocen swojego dziecka na stronie e-dziennika. Tam też, w razie potrzeby, będą zamieszczane komentarze nauczyciela i uwagi o uczniu.
6. Uczeń ma prawo do poprawy oceny ze sprawdzianu pisemnego. Pozostałe oceny uczeń może poprawić, jeżeli nauczyciel wyrazi na to zgodę. Ocena uzyskana w wyniku tej próby jest odnotowywana obok oceny uzyskanej za pierwszym razem i wyższa ocena jest brana pod uwagę przy wystawianiu oceny śródrocznej lub rocznej. Uczeń poprawia ocenę w formie i terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
7. Ocenione prace pisemne są przedstawiane uczniowi do wglądu podczas lekcji. Wszystkie prace pisemne są przechowywane w szkole przez okres roku szkolnego.

DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB UCZNI

W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania, dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych następuje na podstawie tego orzeczenia. Nauczyciel na podstawie opinii Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzone zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiają sprostanie tym wymaganiom.

OCENA ŚRÓDROCZNA I ROCZNA

1. Ocena śródroczna i roczna jest informacją na temat stopnia opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności, których zakres jest określony programem nauczania.
2. Propozycje ocen śródrocznych i rocznych wystawiane są na miesiąc przed radą klasyfikacyjną, w terminie podanym w planie pracy szkoły na dany rok szkolny. Wychowawca informuje o nich rodziców ucznia.
3. Podstawą wystawienia oceny śródrocznej i rocznej są minimum dwie oceny cząstkowe z różnych form kontroli wiadomości ucznia. Nauczyciel korzysta z rang:

FORMY AKTYWNOŚCI	RANGA
Konkursy, olimpiady	6
sprawdzian	5
Poprawa sprawdzianu	4
kartkówka	3
praca domowa	3
aktywność	2
odpowieź ustna	2

Oceny śródroczne i roczne ustala się według następujących przedziałów:

6,0 – 5,51   celujący
5,5 – 4,51   bardzo dobry
4,5 – 3,51   dobry
3,5 – 2,51   dostateczny
2,5 – 1,75   dopuszczający
poniżej 1,75   niedostateczny

4. Jeżeli uczeń otrzymał ocenę roczną niedostateczną i przysługuje mu egzamin poprawkowy to jego obowiązkiem jest zgłosić się do nauczyciela (do końca roku szkolnego) po zakres materiału na ten egzamin.
5. Warunki i tryb uzyskiwania oceny wyższej niż przewidywana - zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń:
Osoba przedsiębiorcza				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość, • wyjaśnia różnice między komunikacją społeczną a komunikacją interpersonalną, • odróżnia komunikację werbalną od komunikacji niewerbalnej, • wyjaśnia, na czym polega wywieranie wpływu na ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej, • identyfikuje elementy, które składają się na kompetencje osoby przedsiębiorczej, • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne i podaje ich przykłady, • wymienia techniki pozytywnego wywierania wpływu na ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje swoje mocne i słabe strony, a następnie posiadane cechy osoby przedsiębiorczej, • określa własne kompetencje przedsiębiorcze, określa, jakie znaczenie ma umiejętność komunikacji jako element kompetencji przedsiębiorczych, wymienia zasady skutecznych negocjacji, 	<ul style="list-style-type: none"> określa związek między zachowaniami osoby przedsiębiorczej a szansami, które stwarza jej gospodarka rynkowa, • rozpoznaje wybrane techniki manipulacji i stosuje sposoby obrony przed manipulacją, 	<ul style="list-style-type: none"> opracowuje plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych,
Podejmowanie decyzji, praca zespołowa i kreatywne myślenie				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega zarządzanie czasem, • wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej, • wyjaśnia, czym są innowacje, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etapy podejmowania decyzji, • wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i dlaczego pomaga ono w rozpoznawaniu szans rynkowych, • charakteryzuje główne bariery ograniczające kreatywne myślenie, • rozróżnia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wybrane metody wspomagające podejmowanie decyzji (np. burzę mózgów), • stosuje wybrane techniki pobudzające kreatywność, • wyjaśnia na podstawie wybranych przykładów, jak innowacje wpływają na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wybrane techniki zarządzania czasem (m.in. planuje zadania z uwzględnieniem swoich ról życiowych), rozpoznaje i omawia bariery oraz problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów, 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje jako lider pracę hipotetycznego zespołu,

	<ul style="list-style-type: none"> • innowacji, • wymienia przykłady źródeł innowacji, 			
Zarządzanie projektami				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę projektu, • wymienia przykładowe cechy lidera zespołu projektowego, • wymienia możliwe źródła finansowania projektu, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki decydujące o dobrej organizacji pracy zespołu, • wymienia i charakteryzuje role w projekcie, 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje cele projektu za pomocą metody SMART, • określa i charakteryzuje poszczególne etapy projektu na wybranym przykładzie, 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje strukturę prac projektowych, w tym określa zadania projektowe, • określa zadania i role poszczególnych członków zespołu na przykładzie wybranego projektu, • przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektu, 	<ul style="list-style-type: none"> • weryfikuje na wybranym przykładzie harmonogram i budżet projektu oraz wprowadza konieczne zmiany w harmonogramie i budżecie, • identyfikuje główne problemy oraz ryzyka pojawiające się podczas realizacji projektu, a następnie dokonuje ich analizy w sprawozdaniu cząstkowym, • przygotowuje sprawozdanie z realizacji wybranego projektu,
Gospodarka rynkowa				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega rozwój społeczno-gospodarczy, • wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu gospodarczego w życiu codziennym, • wymienia filary gospodarki rynkowej i je charakteryzuje, • wyjaśnia, czym są budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy i dług publiczny, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej, • wykazuje zalety gospodarki rynkowej, • analizuje dochody i wydatki budżetu państwa i przykładowej jednostki samorządu terytorialnego, • klasyfikuje rodzaje rynków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflację, zatrudnienie, bezrobocie), • wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki, • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej, • analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu, • podaje różnice między reklamacją niezgodności towaru z umową a gwarancją, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje negatywne skutki ograniczonej konkurencji i potrzebę przeciwdziałania jej, • wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej, • sporządza przykładową reklamację,

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rynek i jakie pełni funkcje w gospodarce, • wyjaśnia, na czym polega prawo popytu i prawo podaży, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>konsument, gwarancja, reklamacja, zakupy na odległość,</i> 	<p>według wybranych kryteriów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość popytu, • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość podaży, • wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta, 	<p>oligopol, konkurencję monopolistyczną, konkurencję doskonałą),</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego, • wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa cele i zadania tych instytucji, • określa, czym jest patriotyzm zakupowy oraz jakie są jego przejawy w życiu codziennym, 		
Finanse osobiste				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest pieniądź, • wyjaśnia, czym jest postawa wobec pieniędzy, • wymienia i wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>podatki, osoba fizyczna, osoba prawna,</i> • wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce, • wyjaśnia, kto i od czego płaci podatek PIT, • definiuje dochód, przychód i kwotę wolną od podatku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy pieniądza, • rozróżnia wybrane typy postaw ludzi wobec pieniędzy, • wymienia zalety i wady wybranych typów postaw ludzi wobec pieniędzy, • określa podstawowe kategorie dochodów i wydatków gospodarstwa domowego, • określa i omawia funkcje podatków, • przedstawia sposoby obliczania podatku PIT, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje i formy pieniądza, • wyjaśnia zjawisko inflacji, • określa własną postawę wobec pieniędzy, • wyjaśnia, czym jest dojrzałość finansowa, • omawia praktyczne sposoby zarządzania budżetem domowym, • wymienia i opisuje podatki opłacane przez członków gospodarstwa domowego, • dobiera sposób rozliczeń podatku PIT i ulgi możliwe do zastosowania, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obieg pieniądza w gospodarce, • podaje przyczyny i skutki inflacji, • charakteryzuje poziomy dojrzałości finansowej, • formułuje rady dotyczące unikania spirali zadłużenia oraz możliwości wyjścia z niej, • charakteryzuje rolę podatku VAT, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby przeciwdziałania inflacji, • wyjaśnia, czym jest inteligencja finansowa, • omawia wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych,
Usługi finansowe i ubezpieczenia społeczne				

<p>dokonyje podziału instytucji rynku finansowego w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limit debetowy, kapitalizacja odsetek, karta płatnicza, gwarancja depozytów,</i> • wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych, wymienia i rozumie podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>kredyt, kredyt konsumencki, rzeczywista roczna stopa oprocentowania, pożyczka, zastaw hipoteczny, zdolność kredytowa,</i> • identyfikuje rodzaje kredytów według różnych kryteriów, <p>wymienia zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z systemów elektronicznych związanych kredytami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>ubezpieczyciel, ubezpieczony, polisa ubezpieczeniowa, ogólne warunki ubezpieczenia, suma ubezpieczenia,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia międzysektorowe instytucje rynku finansowego w Polsce, • rozróżnia rodzaje kont osobistych, • porównuje oferty wybranych usług bankowych, • omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego, • wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki, • podaje różnice między kredytem a pożyczką, • porównuje oferty banków i pozabankowych instytucji pożyczkowych w zakresie kredytów i pożyczek, • wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów, • porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje, • identyfikuje rodzaje kart płatniczych, • wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty, z uwzględnieniem realnej stopy procentowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie, • wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów, • wyjaśnia relację zakresu ochrony i sumy ubezpieczenia do wysokości składki, • charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne), • wymienia i charakteryzuje wybrane rodzaje ubezpieczeń osobowych, 	<p>charakteryzuje najważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki, przedsiębiorstw i konsumentów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę, 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przykładową umowę pożyczki,
--	--	---	--	---

wymienia i rozumie zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z elektronicznych usług ubezpieczeniowych, • wymienia sposoby oszczędzania na emeryturę,				
Oszczędzanie i inwestowanie				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>inwestowanie, oszczędzanie, instrument finansowy, papiery wartościowe, obligacje, akcje,</i> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>makler, indeks giełdowy, ceduła giełdowa, hossa, bessy,</i> • wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce, • określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego, • wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>jednostka uczestnictwa, certyfikat inwestycyjny,</i> <p>wymienia i charakteryzuje postawy oszczędzających i inwestorów,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje inwestycji według różnych kryteriów (przedmiot inwestycji, podmiot inwestowania), • wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW, • wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat, <p>charakteryzuje prawdziwego inwestora,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe, • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych, • analizuje tabele z informacjami giełdowymi, • wyjaśnia mechanizm inwestowania w akcje na giełdzie papierów wartościowych na przykładzie GWP, • wyjaśnia wagę podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie, • wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji, <p>definiuje inwestowanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między czasem i ryzykiem a zyskiem z inwestycji, • wyjaśnia, dlaczego ważne jest korzystanie z wiarygodnych informacji przed podjęciem decyzji finansowych, • omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie, • dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka i wysokości potencjalnych zysków w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania, <p>opisuje sposoby zachowania w sytuacji straty i zysku,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę giełdy w gospodarce, • przeprowadza symulowaną alokację środków finansowych w wybrane formy oszczędzania i inwestowania, • ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym i formułuje rekomendacje, co zrobić, żeby nie paść ofiarą nieuczciwych praktyk,

		spekulacyjne w inwestycje alternatywne, wykazuje różnice między inwestowaniem a hazardem,		
--	--	--	--	--

Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy

<ul style="list-style-type: none"> • definiuje planowanie własnej kariery zawodowej, • wyjaśnia, czym są kompetencje zawodowe i kompetencje edukacyjne, • wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy, • wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy, • wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass), • wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego, • definiuje rozmowę kwalifikacyjną, • wymienia i charakteryzuje zasady rozmowy kwalifikacyjnej, • definiuje różnice pomiędzy zatrudnieniem 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje swoje cele zawodowe zgodnie z zasadą SMART, • wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniając zawody deficytowe i nadwyżkowe, najczęstsze oczekiwania pracodawców), • wymienia najczęstsze błędy w CV i listach motywacyjnych, • eksponuje swoje zalety, • wymienia najczęściej popełniane błędy podczas rozmowy kwalifikacyjnej, • wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracowników (w tym pracowników młodocianych) oraz pracodawcy, • charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przykładowe kariery zawodowe znanych ludzi, • rozpoznaje i ocenia własne kompetencje, • uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy, • przygotowuje dokumenty aplikacyjne związane z ubieganiem się o pracę, • dokonuje autoprezentacji podczas symulowanej rozmowy kwalifikacyjnej, • wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mu, • wymienia zasady etycznego pracownika (kodeks etyczny), 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje swoją karierę zawodową, wyróżniając jej etapy, • porównuje swoje kompetencje z oczekiwaniami pracodawców i ocenia własne szanse i zagrożenia na rynku pracy, • charakteryzuje trudności, z którymi borykają się osoby bezrobotne poszukujące pracy, • koryguje swoje wystąpienie na podstawie konstruktywnej informacji zwrotnej, • wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynagrodzeniem brutto a wynagrodzeniem netto, • wymienia konsekwencje nieetycznych zachowań w relacjach pracownik – 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje plan swojej ścieżki edukacyjnej adekwatny do planu kariery zawodowej, • analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę, • analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich zalety i wady z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy,
---	--	--	--	--

<p>a samozatrudnieniem oraz podaje ich zalety i wady,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje umów o pracę, • wymienia formy rozwiązania umowy o pracę, • wymienia umowy cywilnoprawne (umowę-zlecenie, umowę o dzieło), • rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracownika, 	<p>postępowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie, • definiuje, czym jest mobbing, 		<p>pracodawca,</p>	
--	---	--	--------------------	--

Przedsiębiorstwo

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>styl kierowania, motywowanie, efekt synergii</i>, • wymienia cechy dobrego przywódcy (kierownika lub lidera) zespołu, • wymienia główne sposoby motywowania pracowników, • wymienia sposoby poszukiwania pomysłu na własny biznes, • wyjaśnia, czym jest biznesplan, definiuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa, definiuje, czym są przychód, koszty i dochód, • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>etyka zawodowa</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy oraz przebieg procesu zarządzania, • wymienia i omawia zasady organizacji pracy w przedsiębiorstwie, • wymienia style zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają, • wymienia i opisuje możliwe źródła finansowania działalności gospodarczej, • wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstwa, • wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu, • wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu, 	<ul style="list-style-type: none"> • dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania i kontrolowania podwładnych, • wyjaśnia, na czym polega kontrolowanie w procesie zarządzania przedsiębiorstwem, • znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą na podstawie analizy rynku i doświadczenia innych przedsiębiorców, • wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej, • uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie zarządzania w osiąganiu celów przedsiębiorstwa, • dokonuje oceny pomysłu na własną działalność gospodarczą pod względem innowacyjności, • identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia projektowanego przedsiębiorstwa, wykorzystując metodę SWOT, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie ochrony własności intelektualnej w prowadzonej działalności, • dokonuje prezentacji koncepcji własnego biznesu i na podstawie komunikatów zwrotnych modyfikuje jej elementy, • dokonuje rachunku zysków i strat, • tworzy i analizuje plan finansowy projektowanego przedsiębiorstwa.
---	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania etyczne i nieetyczne w biznesie, • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>korupcja</i>, <p>definiuje i omawia istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.</p>	<p>wymienia i charakteryzuje rodzaje kosztów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie, • identyfikuje rodzaje korupcji, • wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji, <p>wymienia i charakteryzuje korzyści dla otoczenia wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje korzyści dla firm wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. 	<p>rozwoju przedsiębiorstwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporządza w zespole wstępną koncepcję własnego biznesu, • analizuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa, • dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę. 		
--	--	---	--	--